

Univerzita Pardubice
Fakulta zdravotnických studií

OPONENTSKÝ POSUDEK DISERTAČNÍ PRÁCE

Název práce: Využití modelu kulturních kompetencí v české ošetrovatelské praxi

Autor/ka: Mgr. Zuzana Škorníčková

Doktorský studijní program: Ošetrovatelství

Oponent: prof. PhDr. Valérie Tóthová, Ph.D.

Předložená disertační práce je zaměřena na zjištění a definování kulturních specifik čtyř minoritních skupin žijících na území České republiky. Jedná se o tři minoritní skupiny (ukrajinskou, vietnamskou a romskou) a jednu náboženskou (vyznavači islámu).

Práce obsahuje 13 kapitol textu – 7 kapitol se vztahuje k teoretické části práce, 5 kapitol k výzkumné části, které vyústí v závěrečné 13 kapitole, zabývající se závěry práce. Po této kapitole následují kapitoly „Seznam bibliografických citací“ a „Přílohy“. Na začátku práce uvádí autorka dle platných pravidel „Abstrakt“, „Obsah“, „Seznam obrázků“, „Seznam tabulek“ a „Úvod“. Práce obsahuje 192 číslovaných stran textu a na dalších 11 stranách autorka uvádí literaturu. V práci je celkem 66 tabulek, 11 obrázků a 13 příloh. Práce je obvyklým číselným způsobem dělena na hlavní kapitoly, podkapitoly a nižší celky. Seznam použitých zdrojů v rozsahu 201 položek hodnotím velice kladně. Autorka ve své práci prokázala rovněž schopnost pracovat i se zahraniční literaturou. Již samotný rozsah práce a způsob jejího zpracování svědčí o preciznosti a erudovanosti kandidátky ve svém oboru.

Aktuálnost tématu

Zpracované téma je velice aktuální, neboť v současnosti počet cizinců v České republice stále roste a na tuto skutečnost musí reagovat i moderní pojetí ošetrovatelské péče, kdy sestra musí být připravena řešit specifické problémy jedinců z různých minoritních skupin jak ve zdraví, tak i v nemoci, tj. měla by poskytovat kulturně přiměřenou péči, která respektuje kulturní specifika a je zaměřena na blaho zdravých i nemocných.

Teoretická část

V teoretické části práce autorka popisuje současnou situaci migrační politiky a migrace jako takové. Shrnuje i problematiku národnostních menšin na území České republiky. Dále charakterizuje vybrané minoritní skupiny a Model Kulturních kompetencí dle Larryho D. Purnella, který tvoří teoretický rámec pro jednotlivé fáze výzkumného šetření.

Cíle práce

Cíle práce autorka rozdělila na dvě části: na cíle teoretické části a cíle praktické části. Pro teoretickou část autorka stanovila 3 cíle: popsat současnou demografickou situaci v ČR se zaměřením na Pardubický kraj, popsat koncepční modely ošetrovatelství zabývající se

transkulturní péčí a charakterizovat vybrané minoritní skupiny. Pro empirickou část byly stanoveny 4 cíle: vytvořit českou jazykovou verzi Modelu kulturních kompetencí L. D. Purnella, zjistit a určit kulturní specifika vybraných minoritních skupin se zaměřením na poskytování ošetrovatelské péče, vytvořit záznam ošetrovatelské péče pro zhodnocení kulturních specifik u hospitalizovaných klientů a zjistit uživatelskou přívětivost navrženého záznamu ošetrovatelské péče.

Výzkumná část

V úvodu výzkumné části autorka uvádí cíle a výzkumné otázky. V této části nechybí ani operacionalizace pojmů. Dále uvádí výzkumný design a metodiku a podrobně popisuje jednotlivé fáze výzkumného šetření. V první fázi výzkumného šetření byla vytvořena česká jazyková verze Modelu kulturních kompetencí Larryho D. Purnella. Překlad byl realizován na základě metodiky uvedené v článku autorů Hsiao-Yu – Boore (2009). Ve druhé fázi výzkumného šetření byly realizovány polostrukturované rozhovory s příslušníky vybraných minoritních skupin. Otázky byly sestaveny na základě Modelu kulturních kompetencí Larryho D. Purnella. Autorka vytvořila dva téměř shodné soubory otázek – jeden soubor byl vytvořen pro ženy a druhý pro muže. Otázky pro ženy byly rozděleny do dvanácti kategorií totožných s doménami v Modelu. Celkem bylo připraveno 119 otázek, které autorka během provádění rozhovorů rozšiřovala a doplňovala. Otázky pro muže byly rozděleny do jedenácti kategorií – kategorie byly taktéž shodné s doménami Modelu, ale byla zde vynechána kategorie těhotenství.

Při analýze textu autorka vycházela z principů zakotvené teorie. Pro kódování a tvorbu kategorií autorka využila program ATLAS.ti. V další fázi výzkumného šetření autorka disertační práce vytvořila záznam ošetrovatelské péče, který by mohl ošetrovatelský personál využívat pro ucelené zhodnocení kulturních specifik klientů při hospitalizaci ve zdravotnických zařízeních. Jako podklad pro tvorbu pilotního záznamu autorka využila Model L. D. Purnella. V poslední fázi výzkumného šetření byl hodnocen vytvořený pilotní záznam pomocí ohniskové skupiny.

Výzkumný soubor tvořili příslušníci minoritních skupin žijících na území České republiky, konkrétně vyznavači islámu, Vietnamci, Ukrajinci a Romové. Tyto minoritní skupiny autorka zvolila záměrně. Pro sestavení výzkumného souboru byl použit účelový výběr vzorku a byla stanovena jasná kritéria pro zařazení jedinců do souboru.

Autorka výsledky prezentovala podle jednotlivých fází výzkumného šetření. Výsledky z analýzy rozhovorů s příslušníky minoritních skupin jsou prezentovány v doménách podle Modelu kulturních kompetencí dle L. D. Purnella. Na konci každé kapitoly je celkové shrnutí získaných výsledků z rozhovorů s danou etnickou skupinou.

Na základě výsledků 1. a 2. fáze výzkumného šetření autorka vytvořila pilotní záznam ošetrovatelské péče pro klienty z minoritních skupin. Tento záznam byl rozdělen do kategorií podle domén v Modelu kulturních kompetencí.

Kapitola Diskuze je vedena precizně a má dobrou úroveň. Autorka adekvátně pracuje s výsledky studie a porovnává vlastní zjištění s velkým počtem výzkumů domácích a zahraničních autorů. V závěru disertační práce autorka uvádí, jaký význam mají výsledky pro obor ošetrovatelství.

Práce s literaturou

Při práci s odbornou literaturou doktorandka prokázala analyticko-syntetické schopnosti. Nelze pominout vlastní vklad doktorandky, jehož výsledkem je ucelený čtivý materiál. Jednotlivé části disertační práce na sebe logicky navazují a vytváří tak hodnotný celek.

Celkové hodnocení práce

V předkládané disertační práci se autorka zabývá Využitím modelu kulturních kompetencí v české ošetrovatelské praxi. Jedná se o výzkumnou práci s náročnou tematikou, neboť pro pochopení kulturních rozdílů je nutné proniknout hluboko do ducha dané kultury, je nutné poznat postoje ovládající chování skupin i jednotlivců. Chování a jednání jedinců může ovlivnit nejen etnický původ, ale i jejich duchovní a náboženské přesvědčení, které má v jejich životě významné místo. Ve své práci se autorka zabývala třemi národnostními minoritními skupinami a jednou náboženskou skupinou. Přesto, že se vybranými minoritními skupinami již zabývali i další autoři, význam práce spatřuji především ve vytvoření české jazykové verze Modelu kulturních kompetencí L. D. Purnella a využití modelu při sestavování otázek pro sběr dat a pro vytvoření záznamu ošetrovatelské péče. Výsledky výzkumu můžeme využít jak v praxi, tak i ve výuce. Musíme mít stále na paměti, že frekvence styku zdravotníků s pacienty/klienty z různých kultur bude v budoucnu neustále růst, a to nejen z důvodu členství České republiky v Evropské unii, ale zejména z důvodu stále se prohlubující globalizace, jež se výrazně odráží i na migraci obyvatel. Na závěr si dovoluji konstatovat, že se jedná o přínosnou práci, neboť její výsledky mohou usnadnit práci sestry při poskytování kulturně kompetentní péče pro příslušníky z dotčených minoritních skupin.

Závěr

Předložená disertační práce splňuje všechna kritéria, která jsou kladena na práce podobného charakteru. Rozsáhlý materiál, vyváženost práce a dosažení stanovených cílů svědčí o zodpovědné práci doktorandky.

Předloženou disertační práci doporučuji k obhajobě.

Připomínky a dotazy:

Projednala jste vytvořený Záznam ošetrovatelské péče s náměstkyní ošetrovatelské péče Pardubické nemocnice? V případě, že ano, uvažuje se v nemocnici o zavedení vytvořeného záznamu nebo alespoň jeho části do praxe?

Nejrozšířenějším náboženstvím na Ukrajině je pravoslavné křesťanství. Ve skupině probandů dvě ženy uvedly, že se také hlásí k pravoslaví. Zjišťovala jste zvláštnosti v praktikování této víry?

V Českých Budějovicích, dne 19. 4. 2019

Podpis:

